

LANDSKAPSSTYRELSENS FRAMSTÄLLNING
till Landstinget med förslag till landskapslag
om tillämpning av vissa riksförfattningar rör-
ande mentalvården.

För närvarande tillämpas sinnessjuklagen (FFS 187/32) och med stöd av den utfärdade förordningar i landskapet enligt landskapslagen om tillämpning av sinnessjuklagen i landskapet Åland (30/64).

I riket trädde en ny mentalvårdslag i kraft den 1 januari 1991. Genom den upphävdes sinnessjuklagen.

Landskapsstyrelsen föreslår att mentalvårdslagen bringas i kraft även i landskapet bl.a. eftersom det med hänsyn till rättssäkerheten för den enskilde är påkallat att det råder klarhet i frågan vilka författningar som är gällande på mentalvårdens område.

Då hälso- och sjukvårdens förvaltningsmodell är föremål för utredning men inte skall genomföras förrän den nya självstyrelselagen träder i kraft blir mentalvårdens förvaltning i landskapet tillsvidare oförändrad genom detta lagförslag. För att den nuvarande organisationen och verksamheten skall bibehållas i landskapet har i lagförslaget intagits bestämmelser som i sak överensstämmer med gällande bestämmelser.

Avgifter och ersättningar som skall uppbäras av patienter samt ersättning som kommun i riket är skyldig att betala för mentalvård som ordnats i landskapet är för närvarande avhängig av bestämmelser i riksförfattningar som har upphävts i riket. För att i riket gällande bestämmelser på detta område även framledes skall tillämpas i landskapet har en uttrycklig bestämmelse härom intagits i lagen. I riket har den fristående förvaltningen av mentalvården indragits. Ordandet av mentalvården ankommer där på hälsovårdscentralerna enligt folkhälsolagen (FFS 66/72) och på sjukvårdsdistrikten enligt lagen om specialiserad sjukvård (FFS 1062/89). I huvudsak motsvarar de mentalvårdstjänster som ges vid sjukhuset för mentalvård, nedan sjukhuset, den specialiserade sjukvård som avses i lagen om specialiserad sjukvård och de mentalvårdstjänster som handhas av mentalvårdsbyrån de mentalvårdstjänster som kommun i riket är skyldig att tillhandahålla enligt folkhälso-
lagen. För att ovan nämnda avgifter och ersättningar skall erläggas i landskapet i samma omfattning som dessa är avgiftsbelagda och skyldiga att ersättas i riket tillämpas vad om avgift och ersättning är stadgat i folkhälsolagen (FFS 66/72) och med stöd av den utfärdade bestämmelser på mentalvårdstjänster som handhas inom mentalvårdsbyråns verksamhet och vad därom är stadgat i lagen om specialiserad

sjukvård (FFS 1062/89) och med stöd av den utfärdade bestämmelser på mentalvårdstjänster som ges inom sjukhusets verksamhet, om inte annat är särskilt bestämt i nämnda riksförfattningar för en viss mentalvårdstjänst.

Med hänvisning till det anförda föreläggs Landstinget till antagande

L a n d s k a p s l a g
om tillämpning av vissa riksförfattningar rörande mentalvården

-----

I enlighet med landstingets beslut stadgas:

1 §

Mentalvårdslagen den 14 december 1990 (FFS 1116/90) och med stöd därav utfärdade bestämmelser skall med i denna lag angivna avvikelser tillämpas i landskapet Åland.

Ändring av i 1 mom. avsedd författning gäller i landskapet, om inte annat följer av vad i denna lag sägs.

2 §

På verksamhet som ordnas i enlighet med denna lag tillämpas landskapslagen om planering och landskapsstöd inom social- och hälsovården (63/83), om inte annat är särskilt föreskrivet.

3 §

Den allmänna planeringen, ledningen och övervakningen av mentalvården samt övriga förvaltningsuppgifter som enligt de i 1 § avsedda författningarna ankommer på rikets myndigheter skall i landskapet handhas av landskapsstyrelsen, såvida fråga är om angelägenheter som faller inom landskapets behörighet.

4 §

Det ankommer på kommunerna att ordna mentalvården. För detta ändamål samarbetar kommunerna i ett kommunalförbund med samtliga kommuner som medlemmar.

5 §

Kommunalförbundet skall upprätthålla ett sjukhus för mentalvård och en mentalvårdsbyrå.

För att ha det övergripande ansvaret för mentalvården i landskapet skall finnas en ledande läkare. Finns inte en tjänst som ledande läkare förordnar kommunalförbundets förbundsfullmäktige för dess mandattid ledande läkare bland kommunalförbundets överläkare.

Vid sjukhuset för mentalvård skall finnas en ansvarig läkare för den sjukvård som där ges.

För mentalvårdsbyråns verksamhet ansvarar närmast den läkare under vars ledning byrån arbetar.

Har familjevård anordnats i anslutning till sjukhuset för mentalvård, övervakas den av sjukhusets läkare.

6 §

I sjukhuset för mentalvård skall varje kommun förfoga över så många vårdplatser som landskapsstyrelsen bestämmer, sedan kommunalförbundet hörts i saken.

7 §

Sjukhuset för mentalvård skall ordna mentalvård i första hand för personer som har sin hemort enligt lagen om befolkningsböcker (FFS 141/69) i kommun i landskapet samt av finska medborgare som vistas i kommunen men som inte enligt lagen om befolkningsböcker har hemort i Finland.

Den som är i behov av brådskande mentalvård skall likväl utan hinder av stadgandet i 1 mom. alltid beredas sjukvård.

Kommunalförbundet skall vidta åtgärder för flyttning av annan än i 1 mom. avsedd patient till behörigt kommunalförbunds sjukhus, om det är ändamålsenligt med hänsyn till ordnandet av sjukvården och flyttningen kan ske utan att patientens tillstånd äventyras.

8 §

Mentalvårdsbyrån skall:

1) ordna och leda förebyggandet av mentalsjukdomar och andra mentala störningar samt

2) anordna psykiatrisk undersökning och öppen vård;

För handhavandet av i 1 mom. 1 punkten nämnda uppgifter samt för vård och rehabilitering av mentalsjuka och av personer som lider av mentala störningar kan mentalvårdsbyrån anordna natt-, dag- och hemsjukvård, rehabilitering och upprätthålla boendeenheter samt annan verksamhet av sådant slag.

Mentalvårdsbyrån kan anförtros uppgifter vid organiseringen och övervakningen av familjevård som sker i anslutning till sjukhuset för mentalvården.

Mentalvårdsbyrån äger rätt att av sjukhuset för mentalvård erhålla behövliga uppgifter för verksamheten.

9 §

Sjukhuset för mentalvård skall såsom i 2 mom. avsedda rehabilitering anordna:

1) erforderliga åtgärder och terapiformer med vilka den fysiska, psykiska och sociala prestationsförmågan aktiveras, förbättras och upprätthålls;

2) rehabiliteringsvårdperiod, varmed avses öppen eller sjukhusvård, som består av åtgärder och terapiformer som anges i 1 punkten;

3) rehabiliteringsutredning, varmed avses undersökningar som utreder behovet av och möjligheterna till rehabilitering samt

4) anpassningsträning, varmed avses stöd för och förbättrande av funktions- och rehabiliteringsförutsättningarna genom att den som skall rehabiliteras och hans närmaste omgivning ges upplysning som behövs för att främja rehabiliteringen.

Sjukhuset för mentalvård kan anordna förebyggande vård för mentalsjukdomar och andra mentala störningar samt verksamhet för främjande av vård och rehabilitering av insjuknade, såsom poliklinisk mottagning, natt- dag- och hemsjukvård, rehabilitering, terapeutiskt skyddsarbete och upprätthålla boendenheter samt anlita övriga vårdmetoder av dylik art vid sidan av egentlig sjukhusvård.

Mentalsjuka och andra personer som lider av mentala störningar kan beredas familjevård, som anordnas i anslutning till sjukhuset för mentalvård.

Anordnas för patient även vård utanför sjukhuset, skall sjukhuset försäkra sig om att både vård och tillräckligt uppehälle tryggas för patienten utanför sjukhuset.

10 §

Kommunalförbundet för mentalvården kan överenskomma med kommunalförbundet för folkhälsoarbetet, som upprätthåller i landskapslagen om folkhälsoarbetet (22/73) avsedd hälsocentral, om att hälsocentralen deltar i mentalvårdsarbetet i enlighet med de direktiv som ges av ledande läkaren för mentalvården eller av denna förordnad läkare, då det med beaktande av mentalvårdsbyråns förläggningsort, trafikförbindelserna och andra på ordnandet av vården inverkan omständigheter är ändamålsenligt att hälsocentralen drager försorg om vården av patienter som undersökts på mentalsjukhus eller mentalvårdsbyrå samt övervakning av deras tillstånd.

11 §

För mentalvårdstjänster som mentalvårdsbyrån och sjukhuset för mentalvården bereder patienter uppbärs avgift och ersättning samt krävs ersättning från ansvarig huvudman enligt vad därom är föreskrivet för motsvarande mentalvårdstjänster i rikslagstiftning.

12 §

Om avgift för uppehälle och vård i långvarig anstaltsvård beslutar kommunalförbundets förbundsstyrelse. Förbundsstyrelsen kan dock i enlighet med grunder och allmänna anvisningar som den fastställt förordna tjänsteinnehavare som lyder under den att besluta om bestämmande av avgifter, om nedsättande av avgift eller om att uppbörden av avgiften skall lämnas därhän.

Utan hinder av vad som stadgas i någon annan lag är den som får långvarig anstaltsvård samt folkpensionsanstalten och pensionskyddscentralen skyldiga att lämna förbundsstyrelsen eller en tjänsteinnehavare som avses i 1 mom. de upplysningar som krävs för bestämmande av avgiften.

Om någon vägrar att lämna upplysningar som avses i 2 mom. eller lämnar uppenbart oriktiga upplysningar, kan förbundsstyrelsen bestämma en avgift som sannolikt motsvarar den avgift som skulle ha bestämts på grundvalen av riktiga upplysningar.

13 §

Ändring i ett beslut av en tjänsteinnehavare som avses i 12 § 1 mom. får inte sökas genom besvär.

Är den betalningsskyldige missnöjd med ett beslut som avses i 1 mom., har han rätt att få beslutet prövat av kommunalförbundets förbundsstyrelse. Yrkandet skall framställas skriftligen inom 14 dagar från det han fick del av beslutet. Till beslutet skall fogas anvisningar om möjligheten och det förfarande som skall iakttas för att bringa ärendet till behandling i förbundsstyrelsen.

Ändring i förbundsstyrelsens beslut om bestämmande av avgift söks genom besvär hos länsrätten inom 30 dagar från delfåendet. Besvär kan inom nämnda tid även inlämnas till förbundsstyrelsen, som skall sända det jämte eget utlåtande till länsrätten. I länsrättens utslag får ändring inte sökas genom besvär.

14 §

Närmare bestämmelser om verkställighet och tillämpning av denna lag utfärdas genom landskapsförordning.

- 6 -

15 §

Denna lag träder i kraft . Genom lagen upphävs landskapslagen 1 juli
1964 om tillämpning av sinnessjuklagen i landskapet Åland (30/64) jämte ändringar.

Mariehamn den 21 februari 1991.

V i c e l a n t r å d

May Flodin

Lagberedningssekreterare

Tomas Lundberg